

UiO : Nordisk institutt for sjørett
 Det juridiske fakultet

Strømpriskrise i Europa og forslag til omregulering av kraftmarkedet: et kryssperspektiv mellom økonomi og juss

Prof. Nils-Henrik M. von der Fehr, Økonomisk Institutt

Prof. Catherine Banet, Leder for Avdeling for energi og ressursrett

Årlig symposium i EU/EØS-energi rett
 Oslo, 31. mai 2022

Den europeiske energimodellen

- Desentraliserte beslutninger
  - forbrukere, produsenter, mellommenn, markedsplasser
  - konkurranse
- Klarering av energimarkedene
  - energibørser: dag, intradag
  - systemoperasjoner: balansering, systemtjenester
  - markedskobling: soner
- Risikohåndtering
  - finansielle børser: standardiserte kontrakter
  - bilaterale kontrakter
- Myndighetsinngrep
  - infrastruktur: regulering
  - karbonutslipp: kvotemarked, avgifter
  - fornybar energi: auksjoner, garanterte priser, subsidier
  - energieffektivisering: regulering, standarder, subsidier

Den europeiske energipriskrisen

- Tilbudssidesjokk
  - mangel på gass (olje og kull)
  - tidvis lite vind og vann
  - høye karbonpriser
  - nedstengning av konvensjonell kapasitet (kull-, gass-, kjernekraft)
- Engrosmarkedet har (stort sett) levert
  - ingen ubalanser (behov for rasjonering)
  - fleksible priser; store variasjoner over tid og mellom land/regioner
- Enkelte detaljmarkeder har opplevd store problemer
  - myndighetene med til dels kraftige kompenserende tiltak

31.05.2022

von der Fehr: Den europeiske energimodellen under press

3

Detaljmarkeder for strøm – fire eksempler

- Frankrike – prisregulering
  - utvidet plikt for EDF til å selge engros til rabatterte priser
  - nedsettelse (fjerning) av energiskatt
- Norge – «business as usual»
  - refusjon til husholdninger av pris over 70 øre/kWh
  - halvering av elektrisitetsavgift
- Nederland – tap av fastpriskontrakter
  - konkurser, oppsigelse av kontrakter, uttørring av tilbudet av fastpriskontrakter
  - reduksjon av energiskatt
- England – sammenbrudd i detaljmarkedet
  - utsettelse av prisvirkning pga. halvårlige pristak
  - rabatter til fattige husholdninger, nedsettelse av skatt

31.05.2022

von der Fehr: Den europeiske energimodellen under press

4

Tilpasninger eller ny modell? (1/2)

- Utenfor markedet
  - gassforsyning og -priser
  - kompensasjon til utsatte grupper
  - beskatning av «superprofitt» («windfall gains tax»)
- Innenfor markedet
  - strengere regulering på detaljleddet (markedsføring, soliditet)
  - sterkere beskyttelse av forbrukere (ved leverandørkonkurs)
- Selve markedsmodellen
  - fra marginal- til gjennomsnittspriser
  - begrense integrasjon – regionalisering
  - prisregulering

31.05.2022

von der Fehr: Den europeiske energimodellen under press

5

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Tilpasninger eller ny modell? (2/2)

KORTSIKTIGE

- Direkte støtte til forbrukere og næringsliv.
- Regulerte retail priser under eksepsjonelle omstendigheter, utvidet til SMBer.
- Omfordeling av windfall-fortjenester
- Flaskehalsinntekter kan finansiere forbrukerstøtte

MELLOMSIKTIGE

- kapasitetsmekanismer
- Rasjonering / prioritetsorden/ curtailment
- “Coordinated curtailments within the EU” (!?)
- Gassmarked: felles kjøp av gass, minimumslagringsforpliktelser
- Beredskapsplaner
- Speed-up permitting

LANGSIKTIGE

- Mot et mer “resilient” kraftmarked.
- Mot klimanøytralitet (nett-zero)
- Mer fornybarenergiproduksjon, mer fleksibilitet
- “an optimal future functioning of the market”, COM(2022)236, mars 2022

KRISEHÅNDTERING

JUSTERINGER &
RISIKOHÅNDTERING

REFORM

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press: 31 05 2022

UiO **Nordisk institutt for sjørett**
 Det juridiske fakultet

Juridiske utfordringer med kortsiktige og mellomtsiktige tiltak på kraftmarkedet

- Konkurranseretten: risiko for dominerende stilling på markedet, krysssubsidiering, mv.
- Det indre markedet under press: f.eks. forsyningsikkerheten brukt som hensyn for å begrense handel (jf. "cross-border rationing").
- Beskatning av windfall-fortjenester, omfordeling av flaskehalsinntekter.
- Adgang til å innføre/beholde prisregulering: konsekvenser for prissignaler og investeringer, hedging strategier.
- Finansiering av tiltakene: statstøtteregulverk, hurtig behandling av notifiserte tiltak.

- **Nasjonale intervensjonistiske tiltak vs. behov for EU-"veiledning"**:
  - Energy Prices Toolbox, COM(2021) 660, okt. 2021
  - Additional guidance for Member States, COM(2022) 108, mars 2022
  - Short Term Energy Market Interventions and Long Term Improvements to the Electricity Market Design, COM(2022) 236, mai 2022

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO **Nordisk institutt for sjørett**
 Det juridiske fakultet

Sykliske eller strukturelle utfordringer? Det langsiktige perspektivet: forslag til omregulering av kraftmarkedet

"Club Med"

- Strukturelle utfordringer
- Knyttes til energiomleggingen, CO₂-beskatning, mv.
- Nytt prissystem (gass-elektrisitet)

Norden

- Sykliske utfordringer. Ingen endring av marknadsregler, bare justeringer.
- Konkurransen sikrer normalisering på langt sikt.
- Unngå tiltak som kan påvirke prisdannelsen.

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Alternativer for en ny eller “forbedret” modell (1/2)

13 measures for the consideration of policymakers, future-proofing the EU wholesale electricity market design

ACER
European Agency for the Cooperation of Energy Regulators

<p> 1. Speed up electricity market integration, implementing what is already agreed</p>	<p> 2. Improve access to renewable Power Purchase Agreements (PPAs)</p>	<p> 3. Improve the efficiency of renewable investment support schemes</p>
<p> 4. Stimulate ‘market making’ to increase liquidity in long-term markets</p>	<p> 5. Better integrate forward markets</p>	<p> 6. Review (and potentially reduce, if warranted) collateral requirements</p>
<p> 7. Preserve the wholesale price signal and remove barriers to demand resources providing flexibility</p>	<p> 8. Shield those consumers that need protection the most from price volatility</p>	<p> 9. Tackle avoidable supplier bankruptcies, getting the balance right</p>
<p> 10. Tackle non-market barriers, ensuring generation and infrastructure is built at pace</p>	<p> 11. Consider prudently the need for market interventions in situations of extreme duress; if pursued, consider tackling ‘the root causes’</p>	<p> 12. Consider public intervention to establish hedging instruments against future price shocks</p>
<p> 13. Consider a ‘temporary relief valve’ for the future when wholesale prices rise unusually rapidly to high levels</p>	<p> Want to learn more? Check out the full report on ACER’s Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design.</p>	

www.acer.europa.eu
[in](https://www.linkedin.com/company/eu-acer/)
[t](https://twitter.com/eu_acer)

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Alternativer for en ny eller “forbedret” modell (2/2)

Aktuelle forslag til “forbedringer”:

(i) PRISDANNELSE

- **RETAIL:** Markedsbaserte mekanismer for å beskytte forbrukere mot prisvolatilitet:
  - Hedging. F.eks.: pristak-klausuler i kontrakter (jf. kapasitetsmekanismer, “reliability options”, “affordability options”), utvidet regulering av leverandør-status inkl. tilbud om fastprisavtaler og krav til hedging for sine leveranser, kostnadsreflektive tariffer.
- **WHOLESALE:** Prisvolatilitet og mer transparente (langsiktige) energimarkeder:
  - Enda mer transparent markedsovervåking
  - Eks: CACM review, MCO-funksjonen, REMIT-forordningen
  - Bidding zone review, innføring av locational pricing

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

(ii) ADFERD

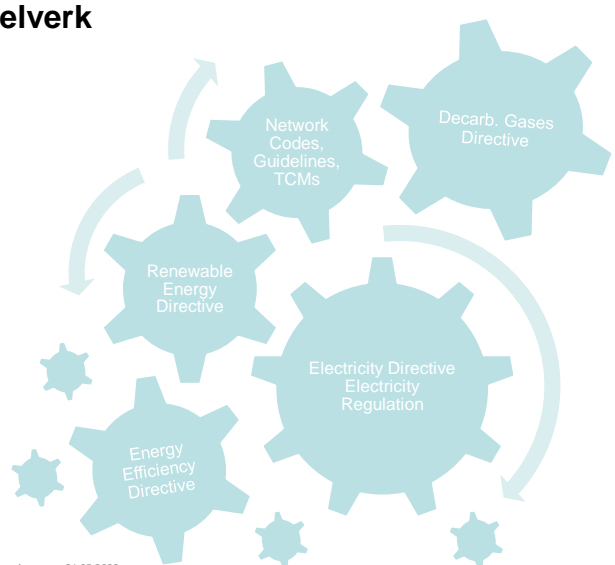
- **RETAIL:** Mer responsive markeder: fremme demand-response, individuelle plusskundeordninger, digitale verktøy for forbrukere.
- **WHOLESALE:** fortsette med investeringer i fornybare energiproduksjon, med riktige prissignaler og forholdsmessig avkastning for investorene:
  - Justerte støtteordninger for fornybare energi, langsiktige kraftavtaler (PPAs) også til mindre forbrukere, videreutvikling og integrering av kapasitetsmekanismer inn i energimarkedet.
  - Two-way contracts for differences (CfD)
- **MEDLEMSSTATENE:** Mer koordinering mellom MSene, inkl. for investeringsbeslutninger og utvikling av smart energiinfrastrukturer.
  - “*deepening market integration (across all electricity markets) is a no-regret option*”
  - Større vekt på innovasjon i investeringsmodeller (CAPEX vs OPEX), også for TSO.

Prosess videre: utredning om mulige “tilpasninger” til kraftmarkedsdesign.

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Til slutt: sontring mellom markedsregler og annet regelverk

Catherine Banet: Den europeiske energimodellen under press, 31.05.2022

UiO **Nordisk institutt for sjørett**
Det juridiske fakultet

Takk for oppmerksomheten !